ליטור יוצא ועורר עליה ללמוד תורה ולישא אשה רבי יהודה אומר אם יש לו מאיכן ללמוד אל יטמא רבי יוסי אומר א אפילו יש לו מאיכן ללמוד תורה יטמא שלא מכל אדם זוכה ללמוד אמרו עליו על יוסף הכהן שהיה מטמא ויוצא אחר רבו לצידן אבל אמרו אל יצא כהן לח"ל אלא א"כ הבטיחו לו אשה. *מהו שיטמא כהן לנשיאת כפים מגבילה אחוי דר' אבא בר כהן אמר קומי רבי יוסי בשם ר' אחא מיטמא כהן לנשיאת כפים שמע ר' אחא ומר אנא לא אמרית ליה כלום חזר ואמר או דילמא לא שמע מיני אלא כיי דמר *ר' יודא בן פזי בשם רבי אלעזר כל כהן שהוא עומד בבית הכנסת ואינו נושא את כפיו ב עובר בעשה וסבר מימר שמצות עשה דוחה למצות לא תעשה אנא לא אמרית ליה כלום אייתוניה ואנא אלקוניה: רבי אבהו הוה יתיב מתני בכנישתא מדרתה בקיסרין והוה תמן מיתא אתת ענתא דנשיאת כפים ולא שאלון ליה אתת ענתא דמיכלא ושאלון ליה אמר לון על נשיאת כפים לא שאלתון לי ולמיכלא שאלתון לי כיון דשמעו כן הוה כל חד וחד שמיט גרמיה וערק. אמר רבי ינאי ג מטמא כהן לראות את המלך כד סליק דוקליטיינוס מלכא להכא חמון לר' חייא בר אבא מיפסע על קברים דצור בגין מחמוניה ר' חזקיה ור' ירמיה בשם ר' יוחנן ד *מצוה לראות גדולי המלכות לכשתבוא מלכות בית דוד יהא יודע להפריש בין מלכות למלכות. מהו שיטמא כהן *לכבוד הנשיא כד דמך רבי יודן נשיאה אכריז רבי ינאי ומר ה אין כהונה היום כד דמך רבי יודא נשיאה בר בריה דרבי יודה נשיאה דחף רבי חייא בר אבא לרבי זעירא בכנישתא דגופנא דציפורין וסאביה. כד דמכת נהוראי אחתיה דר' יהודא נשיאה שלח רבי חנינא בתר רבי מנא ולא סליק א"ל אם בחייהון אין מטמאין להון כ"ש במיתתן אמר רבי נסא במיתתן עשו אותן כמת מצוה. מהו שיטמא כהן לכבוד אביו ואמו *רבי יסא שמע דאתת אימיה לבוצרה אתא שאל לרבי יוחנן מהו לצאת א"ל אם מפני סכנת דרכים צא אי משום כיבוד אב ואם איני יודע אטרח עליו רבי יוחנן ומר אם גמרת לצאת תבוא בשלום אמר רבי שמואל ב"ר יצחק עוד היא

ליטור יוצא ועורר עליה. ליטור כמו לעיטור כלומר אפי' אינו בודאי שילוה אותה מידו אלא שיש בידו עיטור שטר ערעור יוצא ועורר עליה ובכדי ליטא להאי ואפי': אלא א"כ הבטיחו לו אשה. אם הולך בשביל ליטא אשה לא הותר לו להטמאות בארץ העמים אא"כ הבטיחו לו ויודע בודאי שישאנה: לנשיאת כפים. אם יש טומאה בבית הכנסת אם מותר לשהות שם בשביל לישא את כפיו: מגבילה. שם חכם: חזר. ר' אחא ואמר או דילמא שזה גרם לו לטעות ולהעיד שקר בשמי שלא שמע ממני אלא כהאי דאמר ר"י בן פזי שאמרתי בשמו כל כהן שאינו נושא כפיו עובר בעשה דכה תברכו והיה סבור מגבילה מימר שמצות עשה דנשיאת כפים דוחה למצות ל"ת דטומאה והנא לא אמרי ליה בהדיא כן וטעות גדולה היא הביאו אותו והנא מלקי ליה שאמר בשמי דבר שלא אמרתי מעולם: מדרתא דקיסרין. בשער העיר: והוה תמן מיתא. ולא יצאו התלמידים שהיו לומדין בתורה וסוברים שמותר ליטמאות בשביל תלמוד תורה: ולא שאלון ליה. אם מותר להפסיק מלימוד תורה ולשהות שם כדי לישא כפיהם וכשהגיע זמן האכילה אתו ושאלו ליה אם יפסיקו מלימודם ולילך לאכול מפני שכשיפסיקו יהיה אל איסור טומאה עליהם וכעס עליהם ואמר בתחילה בשביל נשיאת כפים לא שאלתם אם להפסיק ועכשיו בשביל האכילה אתם שואלים וכששמעו זה השמיט כל א' וא' את עצמו וברח ויצא מבהכ"נ כדי לאכול: מטמא כהן לראות את המלך. אפי' מלכי עכו"ם כדאמר לקמן שאם יזכה למלכות בית דוד ידע להבחין בין מלכות למלכות: לכבוד הנשיא. ופשט ליה דכד דמך ר' יודן נשיאה הוא רבינו הקדוש הכריז ר' ינאי ואמר אין כהונה היום שמותרין הכהנים להתעסק בו: בכנישתא דגופנא. בבהכ"נ שהיתה בכרם והיה שם המת ודחפו וטמאוהו בעל כרחו: בתר ר' מנא. שהיה כהן ולא רצה לעלות ואמר אם בחייהון אין מטמאין להן בימי נדת טומאתן במיתתן לכ"ש: אמר ר' נסא במיתתן. שאני לפי שעשו אותה כמת מצוה מפני כבוד הנשיא: מהו שיטמא לכבוד אביו ואמו. בחייהן כדי לכבדן אם מותר לילך אפי' במקום טומאה ובטומאת ארץ העמים איירי דאלו בטומאה דאורייתא בהדיא תנן בפ' אלו מגלחין. אם אמר לו אביו היטמא אל ישמע לו: מהו לצאת. לח"ל ולקבל פניה ור' יוחנן היה מסופק בשאלתו וא"ל אם מפני סכנת דרכים שהיא צריכה לך שתהיה לעזר לה מפני הסכנה לא ואם היא לא צריכה לכך אלא בשביל כבודה לבד איני יודע אם מותר הוא: עוד היא

עין משפט נר מצוה

טז א מיי' פ"ג מהל' אבל הי"ד טוש"ע יו"ד סי' שעב ס"א

יז ב מיי' פט"ו מהל' תפלה סמ"ג עשין כ טוש"ע או"ח סי' קכח ס"ב

יח ג מיי' פ"ג מהל' אבל ה"ד טוש"ע יו"ד ס' שעב

יט ד טוש"ע א"ח סי' רכד ס"ט

כ ה מיי' פ"ג מהל' אבל הלי"ד טוש"ע יו"ד סי' שעב סי"א

גליון הש"ס

עובר בעשה. בבבלי שם אמרו עובר בג' עשה וכ"כ הרמב"ם ז"ל בפט"ו מתפלה. אמנם בשאלתות דר"א ז"ל סי' כה כתב עובר בעשה. וע' ביאור כל בסוג א בק"ע ובפ"מ בנזיר שם:

מסורת הש"ס

צ' תוס' ס"ט: לח: ד"ה כל

סוטה לח:

ברכות יט:

ירושלמי נזיר פ"ז ה"א. כתובו' קג: וע' תוס' ס"ד ד"ה הוא

קידושין לא: בשינוי.

מראה הפנים

מהו שיטמא כהן לנשיאת כפים. בפ"ז דנזיר בארתי דלכאורה קשה מאי קא מיבעיא ליה הלא מבואר בלימה בנינו בפ' אלו מגלחין אם היתה בבית הקברות אל יטמא לה דעשה דהשבת אבידה אינו דוחה עשה ול"ת דטומאה דכתיב קדושים יהיו וכו' ומה זה הטעות בטעה מגבילה אף לפי דעתו שהיה חושב דנשיאת כפים מצות עשה ממש היא אפי'

פירוש מבעל ספר חרדים

בירושלמי לשיל שדה מן הגיי וללמוד תורה ולישא אשה וכתבו התוספות שם ללמוד תורה ולישא אשה דוקא בדעתו לחזור לארץ ישראל דאלו אין דעתו אמרינן בכתובות על כהן שילא ונשא אשה ומת ברוך המקום שהרגו וכתבו בשם שאלתות דנקט הני מצות דקילי וכל שכן לשאר מצוה שהן חשובות דשרי כהן לצאת לחוץ לארץ ע"מ לחזור מיד: לצידן. פירש"י לחוץ לארץ וארץ העמים מטמאה מדרבנן כבית הפרס ומסיים בבבלי א"ר יוחנן הלכה כר' יוסי: אבל אמרו. כלומר אע"פ שהקלו גבי ללמוד תורה כדעת ר' יוסי לגבי לישא אשה לא הקלו לצאת על הספק שמא לא יהבי לו אשה אלא דוקא כשהבטיחו לו בכתב או על ידי בלית כא והשא את פלונית כרי: מהו שיטמא לנשיאות כפים. אם המת בבית הכנסת מהו שיכנס לישא כפיו: מגבילה. שם תלמיד אחד: שמע וכו' אנא לא אמרית ליה כלום. משום דבטומאה כהנים איכא נמי עשה דכתיב קדושים יהיו לאלהיהם ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה כדאיתא בפרק ואלו מגלחין: ר' אבהו הוה יתיב מתני. שונה עם תלמידיו והיו בהם כהנים: בכנישתא מדרתה. בית הכנסת גדולה כמו אים מידה והיו יושבים ושונים בתלמד שאין גג מאהיל והם התפללו כוותיקין ואחר כך היו עוסקין בתורה והעם מתפללין והיו רגילין בעת הגיע בלית לבור לעבודה וקורא להכהנים שהולכין ונושאין כפיהם וחוזרין ללמודם. אותו היום שהיה המת בבית הכנסת בבא עת נשיאת כפים לא שאלוהו אם מותר ליכנס לבית הכנסת באוהל המת לישא כפיהם דהיא מצות עשה אלא היו עוסקים בתורה ולא זזו ממקומם: אתא עת האוכל וכו'. שדרך תלמידי חכמים לאכול בחצי היום ועדיין לא הוציאו המת ושאלוהו אם מותר להם לצאת מפתח הבית תלר בהכ"נ דמשם עתיד המת לצאת ואמר לעיל דאסור לכהן לצאת עד יוציאו המת ועלה בדעתם דלולי שרי משום דאמר הסברו בהענית אי לא מני מלער נפשיה נקרא חוטא אי אולי ראש חודש הוה דמצוה להרבות בו סעודה: שבק גרמיה וערק. כשמע וחוזר ללימודו מתביים: מטמא כהן לראות את המלך. מפרש הבבלי בברקין דלאו טומאה דאורייתא קאמר אלא בטומאת בית הפרס דרבנן וכן ודאי כוונת הירושלמי דהא הסר בסמוך אפי' למצות נשיאת כפים שהיא מצוה דאורייתא כ"ש לראות את המלך דמצוה דרבנן בעלמא הוא אלא כלומר דברי לצאת לחוצה לארץ כדהזכיר לעיל נמי משום מצות דקילי: חמון לרבי חייא בר אבא מיפסע וכו'. לאו כהן הוה אלא ישראל. ומייתי ראיה דאף על גב דאסור לישראל לפסוע על הקברות משום לועג לרש כדאמר לעיל בפרק היה קורא ר' יוחנן הוה מפסע משום מצות ראיית המלך שרו רבנן. והכי נמי גבי כהן דאסרו לצאת לחו"ל משום מצוה ראיית מלך התירו: מהו שיטמא אדם לכבוד הנשיא. את"ל דלשאר חכם גדול שאינו רבו אסור ליטמא לחכם נשיא הדור מהו שיהא נידון כרבו דשרו לעיל כאלו הוא אביו מהו: ה"ג כד דמוך ר' נהוראי אחוה דר' יודן נשיאה וכו'. ור' נהוראי זה היה גם הוא נשיא אחרי מות ר' יודן נשיאה: שלח בתר ר' אבא. שהיה כהן שיטמא לנשיא דכרכו חשיב: ולא סליק אמר יה וכו'. דס"ל דבין לרבו בין לנשיא אין מתטמאין הכהנים מק"ו וכנו של קל וחומר אם בחייהן אין מתטמאין בעבורם אפילו בטומאה דרבנן כגון לעבור בבית הפרס או לצאת חוצה לארץ ללמוד תורה מרבו דסבר כר' יהודה דאמר לעיל אם יש לו מאיכן ללמוד אל יטמא ק"ו במיתתן שאם מת רבו בחוצה לארץ לא ילך שם ללוותו עד בית הקברות דהוי טומאה דרבנן ואם טומאה דרבנן אין מותר קל וחומר טומאת תורה להתעסק בקבורתו: א"ר נסא. דאין עם ר' חנינא דשרי ליטמא לנשיא אפילו טומאה דאורייתא דעשו אותו כמת מצוה דהכל חייבין ואפילו כהן גדול מטמא לקוברו וכן כתב רמב"ם פ"ג דהלכות אבל דלנשיא הכל מיטמאין ואומרים עליו דהוי כמת מצוה עכ"ל. וכן כתב רבינו נסים בכתובות פרק הנושא וזהו טעמא בכתב בכהן מיטמא למת מצוה מפני שאין לו מי להתעסק בקבורתו כך מיטמא לנשיא שמפני שכבודו מרובה אין המתעסקין די לפי כבודו עכ"ל וכ"ש אם מת הנשיא או רבו בחוצה לארץ ורוצים לקוברו שם והמקום קרוב דמצי להגיע להתעסק בו דשרי לצאת חוצה לארץ דאי טומאה דאורייתא שרי כ"ש טומאה דרבנן וכתבו הר"ן והריטב"א והרא"ש בפרק הנושא בכתובות דרבינו היה הכהן אמר אלו הייתי שם כשנפטר ר"ת הייתי מיטמא לו. וכתב מהרי"ק בטור סי' שע"ד דטעמו משום דמדמה גדול הדור לנשיא וכן כתב בספר אגודה והסכימו לדעת ר' חיים. אך התוס' כתבו בר"י דהא דהכא בירושלמי כמדומה לי דמיירי בטומאת בית הפרס דרבנן וטעמיה משום דסמיך הא דנשיא להא דאמר לעיל מינה דמטמאין לראות המלך וע"כ בטומאת ח"ל או בית הפרס קאמר דאין ראיה זו אלא מדרבנן בעלמא והגדולים הנזכרים פשיטא להו דבטומאה דאורייתא מיירי בנשיא דמדהכריז שהם אין כהונה היום משמע בהדיא אפילו לטומאת תורה ועוד דאמר בתר הכי דדחף ר' חייא לרבי זעירא בכנישתא וטמאו משמע בהדיא שדחפו ונכנס לבית הכנסת שהיה המת בבית הכנסת ונטמא באהל ולעיל נמי גבי רבו בטומאה דאוריתא מיירי בהדיא דאמר ר' מנא לתלמידים כיון דנטמאתם כקרובים למה לא נהגתם אנינות כקרובים שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין: מהו שיטמא כהן לכבוד אביו ואמו. אם שמע שבא אביו או אמו מחוצה לארץ מהו לצאת לקראתם להקביל פניהם וללוותם עד בואם לארץ אבל ללכת להשתקע פשיטא דאסור ולא הוה שמיע ליה לשואל הא דתני לעיל ביוצא כהן לח"ל דדיני ממונות וכו'. דאי שמיע ליה לא היה שואל דהא ודאי כבוד אב ואם מצוה גדולה מכל מצות התורה וגם הפושט לא ידע מדמייתי עובדא מר' יוחנן ולא מייתי מברייתא ור' יסא ור' שמואל דמייתי לא הוה שמיע להו: ר' יסא שמע דאתת אמיה. מח"ל: לבוצרה. ח"ל היא כדאיתא בפ"ק דע"ז וקרובה לארץ ישראל היא: אתא שאל לר' יוחנן וכו' אמר ליה אם מפני סכנת דרכים. שאתה צריך להסביר בעלי קשתות וללכת עמהם כדי שלא יגזלו עליהם ליסטים: עדיין היא צריכה. הש"ס במקומה עומדת כי הדרך בטוח ואין צריך לצאת אלא מפני הכבוד אביו ואמו: אטרח ר' שמואל עליה דר' יוחנן. שיורה לצאת לרבי (זעירא) [יסא] שהכיר מדברין הנועם דברי

תוס' הרי"ד

חייבינן בדר"א לג' משום חסדא דב' ימים ראשונים כמו כן אין לחוש בדר"י ביום ב' לחסדא דביום ראשון דהא לא חייבינן לחסדא מיום שמותר לבנית הכלין ליום האסור לבנית הכלין אבל לפי דברינו ניחא דכיון דר"י ס"ל דמיום שני ואילך חולץ ע"כ דטעמו הוא לאו משום חסדא דהא בשלמא ביום ג' לדר"א איכא חסדא דמאתמול אבתינהו מאה"כ לדר"י ביום ב' או ו' או ז' לא שייך החסד דמאתמול דהא אתמול מותר הוא ומהכ"א ניחום לומר דמוגחין עליו כל שבעה יום ולילה ולא ישן כל ז' שינת קבע דאסור לישן בתפלין וע"כ דטעמו דר"י הוא משום דנהחדש אבילות בפנים חדשות וע"כ כי פסק הלכה כר"א בתלינו איכא למימר דוקא ביום ג' דהא לא נתחדש

שנויי נוסחאות (שו"ח) מגבילה בכי"ל גדילה. (שו"י) מדרתה בכי"ל מרדתה ונד"ו מדרדתה. (שו"א) דשמעו בד"ו דשמעון. שמיט בד"ו שבק. (שו"ד) קברים בד"ו קיבריה. מחמוניה בד"ו מיחמיניה. (שו"א) כיבוד אב ואם בד"ו כבוד אביו ואמו. (שו"ב) איני יודע אטרח עליו ר' יוחנן ומר אם גמרת לצאת תבוא בשלום אמר רבי שמואל ב"ר יצחק עוד היא צריכה שמע רבי אלעזר בד"ו איני יודע אמר רבי שמואל ב"ר יצחק עוד היא צריכה אטרח רבי יוחנן עליו ומר אם גמרת לצאת תבוא בשלום שמע ר' אלעזר.

חדושי רד"א

א] בחייהון אין מטמאין להון כו'. פי' אם הן בנדותן בחייהן אין מטמא להון כל שכן במיתתן:

טוב ירושלים

שיטמא כהן לנשיאת כפים כו', עי' מס"פ מה שהארי' דבטומאת כהנים איכא עשה ול"ת וא"כ לא יכול לדחות אותו דהילק"ם וכי היכי דאין כה"ג נושא בתולה מן החללים דאפשר לישא אחרת עכת"ד. מש"כ המס"פ לדמות לחללה במ"מ א"ע זל"ז דשם יש הרבה כשרות הכא אם קראוהו כבר לדוכן מה שייך אינק"ם הא כשיקראוהו שנית מצוה אחרת היא והיא כבר עברה ואם לא קראוהו לדוכן ליכא כלל עשה כדקיי"ל. ותו בחללה שהיא נמי מוזהרת עליו כמ"ש בבלי יבמות פ"ד ב'. בל"ז לא תדחה מש"כ כאן, וע' מש"כ בח"ת בפ' ראה דלשיטת הרמב"ם דליכא כלל עשה בטומא"כ וא"כ לא טעה מגבולה בתרתי כמ"ש מס"פ. ולו"ם הנ"ל דעשה דקדושים תהיו אף אם קאי לט"כ וכדעת בבלי ב"מ ל' א', מ"מ ז"א רק כשמטמא עצמו בידים אבל בשוא"ת כמו בפרע עליו המעזיבם בכה"ג ליכא רק ל"ת דטומאה ואף דקיי"ל דעובר בלאו ה"ע משום דבידו לסלק הטומאה וכשהתרו בו מקודם הוי כמו שעשאה בעצמו אבל עשה י"ל דאין בזה, וכבר כתבו האחרונים לחלק דהיכא דיש בידו לסלק עובר בלאו אף כשהתחלה היתה בהיתר. ואם בתחלה[באיסור או השהיה ה"ל מעשה **עי' מל"מ ספ"ג מנ"מ ופמג"א סל"ב, ולפ"ז בנ"ד דתחלת היותו שם היה בהיתר וא"כ כשקראוהו** כהן הרי אין בידו לסלק עצמו מן הטומאה דהא מוכרח הוא בצווי ה' לעלות **א"כ י"ל דליכא כלל** עשה דטומאה, וא"כ שפיר קאמר דמטמא עצמו בכה"ג, ורק מה שר' אחא אי יתי ואתא אלקניה ה"ע דנותן מכשול לאחרים שיסברו מזה דמותר לטמא עצמו בידים וז"א: **כד דמך** ר"י נשיאה דחף רחב"א לר"ז כו' וסאביה כו'. נ"ל שרחב"א נמי כבר נטמא דהא א' לעיל דרחב"א פסע על קברים לראות דקלייטנוס מלכא. ולכאורה יש להוכיח מזה קל"ד לשיטת הרמב"ם דרק כהנים מצוה להם לטמאות ולא ישראלים דאל"כ למה הוצרך לדחפו כיון דסגי בלא הוא ובודאי היו ישראלים רבים שנטמאו לו ובע"כ דמ"זה לטמאות למתים יותר מוטלת על הכהנים ועי' בסמוך באחתיה דר"י נשיאה דמכת שלח ר"ח לר"מ שיטמא לה מ' מזה דמוטל יותר על הכהנים ואף דאין זה משבעה מתי מצוה הכתובין בט"כ מ"מ כיון שיש כאן כבוד הנשיא שהיתה אחותו עשה אותה כמת מצוה כדמסיק. ואף דבשאר מת מצוה קיי"ל דישראל צריך לטמאות יותר ברפ"ז דנזיר דישראל וכהן שהיו מהלכין בדרך יטמא ישראל. י"ל לשון כמת מצוה דקאמר כוונתו להני שכתובין בתורה ואס"כ דכמ"ש דעלמא ישראל קודם: **מהו שיטמא כהן לכבוד או"א. לכאורה לשיטת הרמב"ן דישיבת**